

img1

## LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

### NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. lapkričio 23 d.  
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės (kolegijos pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „Durpeta“** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal

pareiškėjos uždarnosios akcinės bendrovės „Durpeta“ pareiškimą dėl nuosavybės teisės įgyjimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo, suinteresuoti asmenys, pareiškę savarankiškus reikalavimus, A. N., J. M., A. M., E. B. ir uždaroji akcinė bendrovė „Renavo durpynas“, suinteresuoti asmenys, nepareiškę savarankiškų reikalavimų, Palangos miesto savivaldybės administracija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, L. N., R. G., A. G. Š. ir R. S.-Š..

n u s t a t ė :

#### I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nuosavybės teisės įgyjimą pagal įgyjamąją senatį, aiškinimo ir taikymo.
2. 2020 m. sausio 8 d. pareiškėja UAB „Durpeta“ kreipėsi į teismą, prašydama nustatyti faktą, kad ji įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į statinius, turėdama tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre: pastatą – poilsio namelį, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą indeksu 5K1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); pastatą – klubą, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą indeksu 29C1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini) (toliau – ir klubas); kiemo aikštelę ir takus, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtus b1, b2, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini) (toliau – ir kiemo aikštelė; ir takai); lauko tualetą, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą 32H1p (toliau – ir tualetas), esančius (duomenys neskelbtini) (klubas, kiemo aikštelė, takai ir tualetas toliau kartu – ginčo statiniai).
3. Pareiškėja nurodė, kad ji teisėtai, sąžiningai ir atvirai ilgiau nei 10 metų valdo šiuos statinius, todėl yra pagrindas taikyti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.68 straipsnyje nustatytą įgyjamosios senaties institutą ir pripažinti jai nuosavybės teisę į nurodytus statinius.
4. 2020 m. lapkričio 4 d. suinteresuotas asmuo A. M. pateikė pareiškimą dėl nuosavybės teisės įgyjimo pagal įgyjamąją senatį, kuriuo prašė nustatyti faktą, kad jis įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į ginčo statinius turėdamas tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre.
5. Nurodė, kad 2003 m. įsigijo vasamąjį, pažymėtą indeksu 33K1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), adresas: (duomenys neskelbtini), ir nuo to laiko naudojosi lauko tualetu, nes vietinės kanalizacijos vasamamyje nebuvo. Taip pat ir aplinkiniai asmenys naudojo bendrai tualetu. Pareiškėjo vasamamio yra prieš ginčo statinius. Nuo to momento, kai įgijo vasamąjį, kartu su kitais asmenimis bendrai valdė ginčo statinius ir jais naudojo. Šie statiniai pagal paskirtį yra bendro naudojimo, skirti naudotis aplinkinių vasamųjų savininkams. Aikštelėje statydavo automobilį, betoninius takus naudojo eiti iki upės ir iki jūros, klubą naudojo kaip sandėlį, prieš klubą ir tualetą buvo ir yra žalia veja, kur negalima statyti automobilių. Aikštelę įteisinus vieno asmens vardu, jis netektų galimybės patekti prie savo vasamamio, nes aplink visur yra užstatyta teritorija. Klaipėdos apygardos teismas civilinėje byloje Nr. 2A-1281-253/2018 nustatė, kad visi trys statiniai yra pastatyti teisėtai, laikantis tuo laikotarpiu išduotų statybos teisėtumą patvirtinančių dokumentų.
6. 2021 m. spalio 25 d. suinteresuotas asmuo J. M. pateikė pareiškimą, kuriuo prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jis įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius turėdamas tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre.
7. Nurodė, kad pastatas – klubas, kiemo aikštelė ir takai, lauko tualetas buvo pastatyti ir visą laiką buvo naudojami visiems buvusioje poilsio stovykloje „Durpininkas“, adresas: (duomenys neskelbtini), esantiems statiniams aptarnauti. Šie statiniai (įskaitant lauko tualetą, klubą bei kitus statinius) tarnavo bei tarnauja ir J. M. priklausantiems statiniams, esantiems stovyklavietėje, todėl yra jų priklausiniai. Atitinkamus statinius (įskaitant lauko tualetą, klubą bei kitus statinius) J. M. nuo jam šioje stovyklavietėje priklausančių statinių įsigijimo iki šiol nepertraukiamai valdė ir valdo su visais kitais teritorijoje esančių poilsio namelių savininkais. Įsiteisėjusiais teismų sprendimais, kurie registruoti ir Nekilnojamojo turto registre, nustatyta, jog J. M. yra pastatų: vasamamio, pažymėto plane 23K1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), vasamamio, pažymėto plane 26K1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), ir vasamamio, pažymėto plane 27K1ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), savininkas. J. M. sau nuosavybės teise priklausančiais statiniais nepertraukiamai naudojo daugiau kaip 10 metų. Atitinkamai J. M. nepertraukiamai naudodamasis sau šiuo metu nuosavybės teise priklausančiais statiniais, naudojo ir jų priklausinius – klubą, kiemo aikštelę ir takais bei lauko tualetu, todėl, kaip ir pareiškėja, įgijo nuosavybės teises į atitinkamus statinius įgyjamosios senaties būdu bendrosios dalinės nuosavybės teise.
8. 2021 m. spalio 25 d. suinteresuotas asmuo A. N. pateikė pareiškimą, kuriuo prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jis įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius turėdamas tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre.
9. Nurodė iš esmės tas pačias aplinkybes kaip ir suinteresuotas asmuo J. M. savo pareiškime. Pažymėjo, kad įsiteisėjusiais teismų sprendimais, kurie registruoti ir Nekilnojamojo turto registre, taip pat ir įvairiais sandoriais jis įsigijo daug vasamųjų, esančių šioje stovykloje,

sau nuosavybės teise priklausančiais statiniais nepertraukiamai naudojasi daugiau kaip 10 metų. Atitinkamai nepertraukiamai naudodamasis šiuo metu nuosavybės teise priklausančiais statiniais, naudojosi ir jų priklausiniais – klubu, kiemo aikštele ir takais bei lauko tualetu. Todėl jis įgijo nuosavybės teises į atitinkamus statinius įgyjamosios senaties būdu bendrosios dalinės nuosavybės teise.

10. 2022 m. vasario 18 d. suinteresuotas asmuo E. B. pateikė pareiškimą, kuriuo prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad jis įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius siekdamas įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre. Taip pat prašė pareiškėjos UAB „Durpeta“ pareiškimą dėl nuosavybės teisės įgyjimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo tenkinti iš dalies – nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad UAB „Durpeta“ įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į statinius, o suinteresuotų asmenų pareiškimus dėl savarankiškų reikalavimų tenkinti.
11. Nurodė, kad visi poilsio namelių bendraturčiai bendru sutarimu valdo bendrojo naudojimo patalpas – tualetą ir klubą, taip pat kiemo aikšteles, jais naudojasi ir dėl to jokių ginčų nėra. Per daugiau kaip 10 metų niekada niekas nepareiškė, kad tualetas arba klubas yra UAB „Durpeta“ nuosavybė – priešingai, visada buvo sakoma, kad čia bendra toje teritorijoje esančių namelių savininkų nuosavybė. Pažymėjo, kad, įgijęs poilsio namelius, jis, kaip ir kiti poilsio namelių savininkai, bendrosios dalinės nuosavybės teise naudojosi ir disponavo bendrąja daline nuosavybe – tualetu, klubu ir kiemo aikštelėmis, ją valdė ir tą daro iki šiol. Poilsio nameliai yra suprojektuoti ir pastatyti be jokių higienai skirtų patalpų, dėl to šiuos poilsio namelius pagal higienos normas galima eksploatuoti tik kartu su bendrojo naudojimo tualetu ir klubo patalpomis, o siekiant patekti į poilsio namelius ir (ar) bendrojo naudojimo patalpas (tualetą, klubą), reikalinga susisiekti infrastruktūra (kiemo aikštelės ir takai). Pastatas – klubas, kiemo aikštelė ir takai, lauko tualetas buvo pastatyti ir visą laiką buvo naudojami visiems buvusioje poilsio stovykloje „Durpininkas“ esantiems statiniams aptarnauti, šie statiniai ir dabar yra būtini ir reikalingi visiems be išimties šioje teritorijoje esantiems poilsio nameliams, todėl jis, kaip ir pareiškėja UAB „Durpeta“ bei savarankiškus reikalavimus byloje pareiškę kiti suinteresuoti asmenys, įgijo nuosavybės teises į atitinkamus statinius įgyjamosios senaties būdu bendrosios dalinės nuosavybės teise.
12. 2022 m. gegužės 4 d. suinteresuotas asmuo UAB „Renavo durpynas“ civilinėje byloje pateikė patikslintą pareiškimą dėl savarankiškų reikalavimų pareiškimo, kuriuo prašė nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad UAB „Renavo durpynas“ įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius, turėdama tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto registre.
13. Nurodė, kad nuo 2001 metų nuosavybės teise valdo poilsio namelį, kurio unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini). Nuosavybės teisių įregistravimo pagrindas yra Plungės apylinkės teismo 2018 m. gegužės 2 d. sprendimas, priimtas civilinėje byloje Nr. 2-10-973/2018, Klaipėdos apygardos teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-53-253/2019. Pažymėjo, kad pastatas – klubas, kiemo aikštelė ir takai bei lauko tualetas buvo pastatyti ir visą laiką buvo naudojami visiems buvusioje stovykloje „Durpininkas“, adresas: (duomenys neskelbtini), esantiems poilsio nameliams, tarp jų ir poilsio nameliui, kuris nuosavybės teise priklauso UAB „Renavo durpynas“, aptarnauti, t. y. nurodyti statiniai tarnavo bei tarnauja ir UAB „Renavo durpynas“ nuosavybės teise valdomam poilsio nameliui. Įsiteisėjusiais teismo sprendimais yra nustatyta, kad UAB „Renavo durpynas“ nuo 2001 m. nepertraukiamai valdė ir valdo šį poilsio namelį. Atitinkamai UAB „Renavo durpynas“, nepertraukiamai naudodamasi jai nuosavybės teise priklausančiu poilsio nameliu, nepertraukiamai naudojasi ir poilsio namelio priklausiniais: pastatu – klubu, kiemo aikštele, takais ir tualetu.

## II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

14. Plungės apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 8 d. sprendimu pareiškėjos UAB „Durpeta“ pareiškimą ir suinteresuotų asmenų A. N., J. M., A. M., E. B. ir UAB „Renavo durpynas“ savarankiškus reikalavimus atmetė.
15. Teismas pažymėjo, kad Klaipėdos apygardos teismo 2018 m. rugsėjo 3 d. daline nutartimi civilinėje byloje Nr. 2A-1281-253/2018 nustatyti prejudiciniai šiai nagrinėjamai bylai reikšmingi faktai. 2022 m. spalio 10 d. išvažiuojamojo teismo posėdžio metu atlikta vietos apžiūra ir nustatyta, kad teritorija yra apleista, joje esantys ginčo statiniai netvarkomi, neremontuojami, užkaltais langais. Suinteresuotų asmenų ir jų atstovų paaiškinimu, klubo durys pakeistos vykstant šios bylos teisminiam procesui (2022 m. rugsėjo mėnesį). Byloje nėra pateikta jokių duomenų iš pareiškėjos buhalterinės apskaitos apie teritorijos, ginčo statinių tvarkymą, pateikti tik pavieniai nepatvirtinti ir įstatymo reikalavimų dėl buhalterinės apskaitos (turto) dokumentų formos ir turinio neatitinkantys dokumentai. Žemės mokesčio mokėjimas, žolės pjovimas, lapų surinkimas negali būti pripažinti tinkamu (teisėtu) nuosavybės įgyjimo pagrindu, kai pagal 2018 m. rugsėjo 3 d. Klaipėdos apygardos teismo dalinę nutartį civilinėje byloje Nr. 2A-1281-253/2018 pareiškėjai ginčo pastatai nebuvo perduoti, vadinasi, negalėjo pareiškėjos būti jos teisėtai perimti ir valdomi.
16. Teismo vertinimu, pareiškėja leistinomis įrodinėjimo priemonėmis pareiškimo reikalavimų dėl ginčo turto įgyjimo nuosavybės teise įgyjamosios senaties būdu neįrodė. Liudytojų J. D., G. Š. ir R. M. parodymai negali būti vertinami kaip pakankami objektyvūs duomenys, kad pareiškėja turi teisę į ginčo pastatus įgyjamosios senaties būdu.
17. Teismas pažymėjo, kad suinteresuoti asmenys, pareiškę savarankiškus reikalavimus, taip pat nepateikė jokių įrodymų, kad, įgydami savo statinius, įgijo ir ginčo statinius. Po to, kai pareiškėja kreipėsi į teismą, šie asmenys nereiškė pretenzijų, kad jie šiuos daiktus valdo kaip sąžiningi įgijėjai, ir nagrinėjant anksčiau minėtą bylą, kurios nutartimi suformuluoti prejudiciniai faktai, reikšmingi šiai bylai. Nėra duomenų ir nepateikti įrodymai, kad suinteresuoti asmenys sąžiningai įgijo šiuos daiktus ar kad juos valdė. Asmenys tik nurodo, kad tariamai naudojosi šiais daiktais, nors nepateikia jokių objektyvių paaiškinimų ir įrodymų, patvirtinančių įgyjamosios senaties sąlygas, kad jie ilgą laiką teisėtai tvarkė, valdė ginčo pastatus, jais naudojosi. Pažymėtina ir tai, kad tarp pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų kilęs ginčas dėl pastatų valdymo įgyjamosios senaties būdu ir toks ginčas taip pat įrodo ir patvirtina, kad pareiškėja ir suinteresuoti asmenys siekia nuosavybės teisės įgyjamosios senaties būdu į ginčo daiktus remdamiesi skirtingai nurodomomis aplinkybėmis.
18. Teismas atkreipė dėmesį ir į pareiškėjų nurodytą aplinkybę, kad jų nuosavybės teise valdomuose statiniuose (tarp jų ir poilsio nameliuose) yra įrengti vandens, nuotekų ir kiti reikalingi inžineriniai įrenginiai, aptarnaujantys pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų statinius, todėl ginčo tualetas, taip pat ir klubas, negali būti laikomi reikalingais suinteresuotų asmenų statiniams eksploatuoti, vadinasi, negali būti laikomi ir šių statinių priklausiniais. Pakanka įrodymų ir duomenų, dėl kurių nėra ginčo, kad ginčo objektu esantis stovyklavietės klubas buvo skirtas stovyklavietės poilsiautojų pramoginiams renginiams, tačiau stovyklavietės toje teritorijoje jau nėra, poilsio statiniai – nameliai nuosavybės teise priklauso asmenims kaip privatus ir atskiri objektai.
19. Teismo vertinimu, suinteresuoti asmenys leistinomis įrodinėjimo priemonėmis nepagrindė aplinkybės, kaip ginčo statiniai tarnauja jų statiniams, taip pat nenurodė ir neįrodė, kad jiems nuosavybės teise priklausančiais statiniais, kaip pagrindiniais, negali tinkamai funkcionuoti be ginčo statinių. Teismas pažymėjo, kad turto užvaldymas nėra teisėtas ir sąžiningas valdymas ar nuosavybės įgyjimas arba pagrindas įgyti nuosavybę teismo sprendimu. Statiniai – klubas ir tualetas negali būti laikomi ir teritorijoje (duomenys neskelbtini), esančių statinių priklausiniais, nes jie nėra skirti tarnauti pagrindiniams daiktams – privatiems poilsio nameliams ir toje teritorijoje esantiems statiniams, taip pat klubas ir tualetas, kaip antraeiliai daiktai, pagal savo savybes nėra nuolat susiję su ginčo teritorijoje esančiais statiniais kaip pagrindiniais daiktais.
20. Ginčo objektu esantys kiemo aikštelė ir takai negali būti atskirų privačių asmenų nuosavybės objektu, nes šie objektai tenkina visų ginčo teritorijoje esančių turto savininkų poreikius. Be to, pareiškėja ir suinteresuoti asmenys neįrodė, kad jie teisėtai valdo kiemo aikšteles, takus ir šie objektai tenkina tik jų poreikius ar tarnauja tik jų pagrindiniams ginčo teritorijoje esantiems statiniams. Kiemo aikštelės ir takų naudojimas, siekiant patekti prie savo nuosavybės, nesudaro įgyjamosios senaties pagrindo atskiriems asmenims, įvertinus jau minėtą aplinkybę, kad nei

pareiškėja, nei suinteresuoti asmenys lestinomis įrodinėjimo priemonėmis neįrodė ginčo objektų įgyjamosios senaties sąlygų dėl nepertraukiamo, teisėto bei sąžiningo ir ilgalaikio turto valdymo.

21. Teismas pažymėjo, kad lestinomis įrodinėjimo priemonėmis suinteresuotas asmuo A. N. taip pat neįrodė ginčo namelio, pažymėto indeksu 5K1Ž, teisėto įgijimo ir valdymo.
22. Įvertindamas tai, kad pareiškėja ir suinteresuoti asmenys su savarankiškais reikalavimais prašė teismo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, teismas atkreipė pareiškėjos bei suinteresuotų asmenų su savarankiškais reikalavimais dėmesį, kad, tiek siekiant nustatyti buvus juridinį faktą dėl nuosavybės teisės į nekilnojamuosius daiktus įgijimo vienu iš CK 4.47 straipsnyje nustatyto būdu (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 444 straipsnio 2 dalies 5 punktas), tiek siekiant nustatyti nuosavybės teisę į juos įgyjamosios senaties būdu (CPK 533 straipsnis), būtina konstatuoti, kad nekilnojamieji daiktai buvo sukurti įstatymų nustatyta tvarka (net galimai ir nesant išlikusių visų tai patvirtinančių duomenų). Pareiškėja ir suinteresuoti asmenys su savarankiškais reikalavimais, siekdami įteisinti statinius įgyjamosios senaties pagrindu, neįrodė įgyjamosios senaties sąlygų visumos, be to, nepateikė objektyvių įrodymų ar duomenų, kurių pagrindu būtų galima daryti tikėtiną prielaidą apie statybos teisėtumą ar konstatuoti, kad jie apskritai gali būti įteisinti ir kartu būti privačios nuosavybės teisės objektu.
23. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. kovo 16 d. priėmė sprendimą, kuriuo panaikino Plungės apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 8 d. sprendimo dalį ir priėmė naują sprendimą. Teisėjų kolegija nusprendė pareiškėjos UAB „Dūrpeta“ pareiškima tenkinti iš dalies, suinteresuotų asmenų su savarankiškais reikalavimais A. M., E. B., J. M., A. N. pareiškimus tenkinti: nustatyti, kad UAB „Dūrpeta“ įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į statinius turėdama tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre: pastata – poilsio nameli, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėta indeksu 5K1Ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esanti (duomenys neskelbtini); nustatyti, kad UAB „Dūrpeta“, A. M., E. B., J. M., A. N. įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius turėdami tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre. Kita pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis palikta nepakeista.
24. Teisėjų kolegija nustatė, kad byloje nėra jokių duomenų apie tai, kad UAB „Dūrpeta“ arba įmonės, kurių teisių perėmėja ji yra, būtų perėmusios iš likviduotos UAB „Pasažas“ poilsio namelį, žymimą indeksu 5K1Ž. Nors statinys buvo perduotas UAB „Pasažas“, tačiau ši juridinis asmuo yra likviduotas, duomenų, kad kiti asmenys būtų perėmę šį statinį, nėra. Pareiškėja valdė šį statinį daugiau nei 10 metų, pateikė duomenis, kad namelis buvo suteikiamas atostogoms pareiškėjos darbuotojams, dalyvaujantys byloje asmenys neginčijo pareiškėjos valdymo teisės į poilsio namelį ir šioje byloje, todėl yra pagrindas pareiškėjai pripažinti nuosavybės teisės įgijimą į statinį, žymimą indeksu 5K1Ž, pagal įgyjamąją senatį.
25. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad konstatavus, jog yra pagrindas pareiškėjai pripažinti nuosavybės teisės įgijimą į statinį, žymimą indeksu 5K1Ž, pagal įgyjamąją senatį, akivaizdu, kad tokią išvadą galima daryti tik nustačius, kad kiti asmenys šio namelio nevaldė. A. N. byloje nebuvo pateiktas prašymo pripažinti jam nuosavybės teisės įgijimą į statinį, žymimą indeksu 5K1Ž, pagal įgyjamąją senatį, taigi pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad suinteresuotas asmuo A. N. taip pat neįrodė ginčo namelio, pažymėto indeksu 5K1Ž, teisėto įgijimo ir valdymo, todėl iš teismo sprendimo minėtų motyvų pašalinti nėra pagrindo, šie motyvai nesukels ir negali sukelti A. N. jokių teisinių pasekmių.
26. Pasisakydama dėl klubo, kiemo aikštelės ir takų bei lauko tualetų, teisėjų kolegija nurodė, kad nei pareiškėja, nei suinteresuoti asmenys nėra įregistravę nuosavybės teisės į statinius. Byloje nėra jokių duomenų, leidžiančių daryti išvadą, kad turtas priklauso valstybei ar kitiems privatiems asmenims. Iš bylos duomenų matyti, kad tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys yra sąžiningai įgiję daiktą, jį sąžiningai valdo visa valdymo laiką. Nors pirmosios instancijos teismas nurodė, kad tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys neįrodė statinių valdymo fakto, nes 2022 m. spalio 10 d. išvažiuojamojo teismo posėdžio vietos apžiūros metu nustatė, kad teritorija yra anleista, joje esantys ginčo pastatai netvarkomi, neremontuojami, užkaltais langais, tačiau išvažiuojamasis teismo posėdis vyko pasibaigus vasaros sezonui, todėl vasaramiai jau buvo paruošti žiemai, t. y. užkaltais langais, užrakinti ir „užkonservuoti“.
27. Teisėjų kolegijos vertinimu, statiniai, dėl kurių reikiama pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų reikalavimai, yra būtini tinkamam veiklos vykdymui, todėl buvo valdomi atvirai. Suinteresuoti asmenys nurodė, kad be šių statinių būtų neįmanoma naudotis nameliais, nebuvo ir nėra kito privažiavimo iki namelio kaip atvažiuojant į kiemo aikštelę, nebuvo kito priejimo kaip per betonuosius takelius, nes visur kitur žalia veja, nameliuose nebuvo jokių sanitarinių mazgų, galimybes nusiprausti, todėl naudotasi lauko tualetu, visi nameliai naudojami ir klubui, nes ten vykdavo renginiai, o po to statinys buvo naudojamas daiktams sandėliuoti. Taip pat byloje irodyta, kad tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys daiktą valdo daugiau kaip 10 metų, visa valdymo laiką daiktas buvo valdomas kaip savas, tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys skirdavo lėšas statiniams tvarkyti, šiuos statinius tvarkė ir prižiūrėjo bendru sutarimu. Bylos nagrinėjimo metu visi savarankiškus reikalavimus pareiškė fiziniai asmenys teikė paaiškinimus, kad valdė ginčo statinius, jais naudojo, juos prižiūrėjo, saugojo, remontavo, suinteresuotu asmenų paaiškinimai dėl ginčo statinių valdymo bylos nagrinėjimo metu nebuvo nuginčyti ir nebuvo pateikta jokių įrodymų, kurie paneigtų šiuos suinteresuotų asmenų paaiškinimus. Be to, pareiškėja UAB „Dūrpeta“ ankstesnėje byloje patvirtino, kad pagal susitarimą visi namelių savininkai bendrai dalijasi patirtomis ginčo statinių eksploatacinėmis išlaidomis, o tai taip pat patvirtina, kad suinteresuoti asmenys valdė ginčo objektus kartu su pareiškėja.

### III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

28. Kasaciniame skunde pareiškėja UAB „Dūrpeta“ prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimo dalį, kuria nustatyta, kad A. M., E. B., J. M., A. N. įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į ginčo statinius turėdami tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre, ir dėl šios dalies palikti galioti Plungės apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 8 d. sprendimą; priteisti pareiškėjai bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 28.1. Suinteresuoti asmenys šioje byloje įrodinėjo, jog ginčo statinius įgijo ir valdo teisėtai, nes šie yra nuosavybės teise priklausančių vasamųjų priklausiniai. Pareiškėja su tokia suinteresuotų asmenų pozicija nesutiko, todėl byloje, be kita ko, buvo sprendžiamas ginčas, ar statiniai, kurių nuosavybės teisę siekė įgyti tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys, yra laikytini priklausiniais. Pirmosios instancijos teismas teisingai ir pagrįstai konstatavo, jog ginčo statiniai nelaikytini vasamųjų priklausiniais, todėl suinteresuoti asmenys neįrodė, jog ginčo statinius įgijo ir valdė teisėtai. Tuo tarpu bylą apeliacine tvarka išnaginėjęs Klaipėdos apygardos teismas šios pirmosios instancijos teismo išvados ne tik nepaneigė, tačiau aplinkybių, ar ginčo statiniai galėtų būti laikomi suinteresuotų asmenų vasamųjų priklausiniais, net netyrė, o tik deklaratyviai, nepateikdamas absoliučiai jokių motyvų ir pagrindimo, sutiko su suinteresuotų asmenų teiginiais, kad be šių statinių būtų neįmanoma naudotis nameliais, ir konstatavo, kad ginčo statiniai „yra būtini tinkamam veiklos vykdymui“.
  - 28.2. Klaipėdos apygardos teismas neįvertino, kokių neatsiejamu funkcinio ryšiu šie daiktai yra susiję, kodėl visaverčiam naudojimuisi vasamųjų yra būtina naudotis klubui, prie kurių ir kam priklausančių vasamųjų yra išsidėsčiusios betoninės aikštelės ir takai, ar su visais nameliais jie yra susiję vienodu funkcinio ryšiu, netyrė ir kitų reikšmingų aplinkybių. Pažymi, jog tiek pareiškėjai, tiek suinteresuotiems asmenims nuosavybės teise priklausančios pastatai, tiek ginčo statiniai pagal savo pirminę paskirtį nebuvo savarankiški objektai, nes buvo statomi kaip vientisas kompleksas – stovyklavietė.
  - 28.3. Net ir tuo atveju, jei būtų nustatyta, jog tam tikri statiniai buvo pagrindinių statinių priklausiniai, toliau turėtų būti tiriama (tačiau apeliacinės instancijos teismo to nebuvo padaryta), ar per visą laikotarpį nuo stovyklavietės įkūrimo iki dabar, skirtingų sandorių

pagrindais keičiantis savininkams, tariamai priklausaniai netapo pagrindiniais daiktais.

- 28.4. Apeliacinės instancijos teismas nepateikė visiškai jokių motyvų, kokių įrodymų ir (ar) argumentų pagrindu padarė išvadą ir konstatavo, jog suinteresuoti asmenys ginčo statinius įgijo ir valdo sąžiningai. Aplinkybės dėl sąžiningo ir teisėto statinių valdymo, kaip vienos iš būtinų įgyjamosios senaties taikymo sąlygų, nustatymas turėjo esminę reikšmę teisingam bylos išnagrinėjimui. Todėl apeliacinės instancijos teismas privalėjo šias aplinkybes įvertinti ir atitinkamai dėl jų pasisakyti skundžiamame sprendime, o to nepadaręs pažeidė pareigą tinkamai motyvuoti priimaną procesinį sprendimą ir padarė klaidingą išvadą, jog suinteresuoti asmenys ginčo statinius įgijo ir valdo sąžiningai.
- 28.5. Bylą nagrinėję teismai, be kita ko, turėjo nustatyti ir įvertinti, ar J. M., A. N., A. M., ir E. B. buvo įgiję teisę valdyti ginčo statinius, jei taip, kada ir kokių būdu, ar šis būdas teisėtas, t. y. ar jų valdymo įgijimo pagrindas yra tapatus kuriam nors iš nuosavybės teisės įgijimo pagrindų. Tačiau Klaipėdos apygardos teismas šių aplinkybių nenustatinėjo, jų nevertino, o tik, nepateikdamas jokių argumentų, kokių būdu tokią išvadą priėjo, konstatavo, jog „suinteresuoti asmenys yra sąžiningai įgiję daiktą“.
- 28.6. Suinteresuoti asmenys tariamą ginčo statinių valdymą įrodinėjo išimtinai savo pačių paaiškinimais, jog būdami vasamamiuose taip pat naudojosi ir ginčo statiniais, o jokių kitų įrodymų, patvirtinančių faktišką statinių valdymą, į bylą taip ir nepateikė. Byloje surinkti įrodymai patvirtina, jog ginčo statinius eksploatuoja, remontuoja, tvarko, prižiūri ir išlaiko išimtinai pareiškėja, o ne suinteresuoti asmenys.
- 28.7. Civilinėje byloje Nr. 2A-53-253/2019 buvo aptariamas ne ginčo statinių, o poilsio namelių eksploatavimo išlaidų paskirstymas, t. y. kad suinteresuoti asmenys kompensuoja pareiškėjai poilsio nameliams tenkančią žemės mokesčio dalį. Be to, eksploatacinių išlaidų kompensavimas, pavyzdžiui, sumokėjimas už pačių suinteresuotų asmenų sunaudotą vandenį, negali būti prilyginamas daikto valdymui. Be to, ši byla nagrinėjama bylai turi prejudicinę reikšmę, nes joje nustatyta, kad iki 2018 m., t. y. beveik 10 metų, kol buvo nagrinėjama byla, jokio ginčo tarp pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų, jog ginčo statiniai teisėtai priklauso vien tik Kuršėnų valstybinės durpių įmonės teisui ir pareigų perėmėjai – pareiškėjai ir yra jos valdomi, nebuvo.
- 28.8. Apeliacinės instancijos teismas nepašalino byloje egzistavusių prieštaravimų dėl įgyjamosios senaties instituto taikymo nuosavybės teise turimo daikto – priklausančių atžvilgiu. Suinteresuoti asmenys įrodinėjo, jog ginčo statiniai yra jiems nuosavybės teise priklausančių statinių priklausančiai, ir kartu siekė pripažinti, jog ginčo statinius įgijo įgyjamosios senaties būdu. Pripažinus, jog ginčo statiniai yra priklausančiai, darytina išvada, kad nuosavybės teisė į ginčo statinius jau yra atsiradusi kitais pagrindais – kartu su pagrindinių daiktų įsigijimu, o tokiu atveju įgyjamosios senaties institutas negalėjo būti taikomas.
- 28.9. Apeliacinės instancijos teismas klaidingai ir nepagrįstai naudojimąsi ginčo statiniais prilygino teisėtam ir sąžiningam daikto valdymui, suteikiantį teisę įgyti nuosavybę įgyjamosios senaties būdu. CK 4.22 straipsnio 1 dalyje nurodyta, jog daikto valdymu laikomas faktinis daikto turėjimas turint tikslą jį valdyti kaip savą. Todėl fragmentiškas naudojimas ginčo statiniais (kaip automobilio pastatymas aikštelėje ar pasinaudojimas tualetu patalpa), kol šią galimybę suinteresuotiems asmenims suteikė faktiškai ginčo statinius valdžiusi pareiškėja, negali būti laikomas savarankiška daiktine teise – valdymu. Be to, pareiškėjai priėmus sprendimą tam tikrų ginčo statinių nebeeksplatuoti ir juos užrakinti, suinteresuoti asmenys jokių veiksmų dėl tariamo valdymo pažeidimo nesiėmė.
- 28.10. Nagrinėjamo ginčo atveju į tariamus priklausančius pretendavo keleto atskirų pagrindinių daiktų savininkai, todėl priklausančių nuosavybės dalytų turėjo būti nustatytos proporcingai pagal kiekvienam priklausančių pagrindinių daiktų skaičių. Tačiau bylą išnagrinėjęs Klaipėdos apygardos teismas bendrosios dalinės nuosavybės dalytų nenustatė.
29. Suinteresuoti asmenys J. M. ir A. N. atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti galioti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 29.1. Jei apeliacinės instancijos teismo argumentai dėl suinteresuotų asmenų ginčo statinių užvaldymo yra nepakankami, jie būtų nepakankami ir pareiškėjos reikalavimams tenkinti. Pareiškėjos nuomone, dėl jos atžvilgiu nustatytų tų pačių faktinių aplinkybių (užvaldymo) sprendimas neturėtų būti pakeistas, tačiau dėl visų kitų suinteresuotų asmenų – pakeistas. Tokiu būdu pareiškėja tariamo proceso teisės normos pažeidimo argumentais siekia pakeisti iš esmės dėl visų asmenų priimtą sąžiningą ir teisingą sprendimą.
- 29.2. Jokiose kitose dėl poilsiavietėje esančių statinių nagrinėtose bylose nebuvo keliamas klausimas dėl ginčo statinių užvaldymo. Teismai, pripažindami J. M. ir A. N. nuosavybės teises į namelius (pagrindinius daiktus), nekonstatavo nuosavybės teisių į ginčo statinius ir dėl jų nesprendė tik todėl, kad jie tuo metu tokių reikalavimų nereiškė.
- 29.3. Aplinkybes, jog atitinkami ginčo statiniai buvo visos stovyklavietės priklausančiai, patvirtina prijungtoje išnagrinėtoje civilinėje byloje surinkti įrodymai (nekilnojamojo turto registro ir kadastro byla, stovyklavietės statybos ir naudojimo dokumentai), taip pat ir šioje byloje esantys J. V. V. parodymai, jog be atitinkamų ginčo statinių stovykla išvis nebūtų atidaryta ir visi pastatai nebūtų priimti naudoti (nebūtų pasirašytas perdavimo–priėmimo naudoti aktas).
- 29.4. J. M. ir A. N. priklausančių statinių įsigijimo (užvaldymo) momentu visi poilsio nameliai neturėjo atskirų sanitarinių mazgų. Todėl ginčo statinys – lauko tualetas, kurio vienoje dalyje buvo tualetai, o kitoje – prausyklos, akivaizdžiu funkcinio ryšio buvo susijęs su poilsio nameliais, todėl ir buvo atitinkamų statinių priklausančias. Aplinkybė, jog šiuo metu suinteresuotiems asmenims priklausančiuose poilsio nameliuose yra įrengti atskiri vandens, nuotekų ir kiti reikalingi inžineriniai įrenginiai, aptarnaujantys jiems priklausančius statinius, negali būti priežastimi atitinkamą lauko tualetą vertinti ne kaip priklausančią įgyjant atitinkamus namelius.
- 29.5. Suinteresuoti asmenys yra fiziniai asmenys, nevykdomantys jokios komercinės veiklos, todėl teismas, sprenddamas apie suinteresuotų asmenų ginčo statinių valdymą, pagrįstai rėmėsi ir visų suinteresuotų asmenų bylos nagrinėjimo metu nenuginčiais paaiškinimais, dėl kurių nepateikta jokių įrodymų, kurie paneigtų šiuos suinteresuotų asmenų paaiškinimus, taip pat ir kitoje byloje įsiteisėjusiu teismo sprendimu konstatuotomis aplinkybėmis.
- 29.6. Nei pareiškėja, nei suinteresuoti asmenys neprašė teismo nustatyti konkrečių dalių, kuriomis jie įgijo nuosavybės teisę į ginčo statinius, todėl teismas visiškai pagrįstai ir teisėtai nesprendė dėl atitinkamų dalių nustatymo.
30. Suinteresuotas asmuo A. M. atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti galioti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą. Atsiliepiamas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 30.1. Klaipėdos apygardos teismas pagrįstai nurodė, kad yra nuosavybės teisės į nekilnojamąjį daiktą įgijimo įgyjamąja senatimi sąlygų visuma: suinteresuotas asmuo nėra nekilnojamojo daikto savininkas; daiktas nėra valstybės, savivaldybės ar kito trečiojo asmens nuosavybė; suinteresuotas asmuo nuo 2003 m. kartu su kitais sąžiningai valdė statinius, naudojo juos pagal paskirtį, ginčo dėl naudojimosi statiniais nekildavo; daiktas buvo valdomas teisėtai, atvirai, nepertraukiamai; daiktas buvo valdomas kaip savas; valdymas tęsėsi ne mažiau kaip dešimt metų; tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys skirdavo lėšų statiniams tvarkyti, šiuos statinius prižiūrėjo bendru sutarimu.
- 30.2. Ginčo statiniais A. M. naudojosi kartu su kitais bendraturčiais, nes ginčo statinių funkcinė paskirtis – aptarnauti stovyklavietę, įskaitant ir suinteresuoto asmens vasamąjį. Statiniai pagal paskirtį yra bendro naudojimo, skirti naudotis aplinkinių vasamųjų savininkams. Kiemo aikštelę įteisinus vieno asmens vardu, suinteresuotas asmuo netekė galimybės patekti iki savo vasamamio.
- 30.3. Pareiškėja nagrinėjant civilinę bylą 2018 m. neteikė reikalavimų dėl ginčo statinių įgijimo, taigi teigti, kad suinteresuoti asmenys į

ginčo statinius nepretendavo, yra visiškai nepagrįsta.

- 30.4. Ginčo statiniams eksploatuoti suinteresuoti asmenys surinkdavo lėšų ir jas naudojo pagal poreikį ir susitarimą ginčo statinių priežiūrai. Apeliacinės instancijos teismas nagrinėjo, analizavo visus įrodymus, bylos nagrinėjimo metu apklausti liudytojai patvirtino, kad ginčo objektai tinkamai funkcionavo ir buvo naudojami ilgą laiką, byloje nebuvo nustatyta, kad kiti subjektai būtų prižiūrėję, remontavę ir eksploatavę ginčo objektus. Tai patvirtina suinteresuotų asmenų argumentus, kad yra pagrindo pripažinti, jog ne tik pareiškėja, bet ir suinteresuoti asmenys ginčo statinius įgijo įgyjamosios senaties pagrindu.
- 30.5. Pareiškėja nepateikė jokių argumentų, motyvų dėl ginčo statinių bendrosios dalinės nuosavybės dalių proporcijos. Tai yra nauji argumentai, iškelti tik kasaciniame skunde.
31. Suinteresuotas asmuo E. B. atsiliepime į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti galioti Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 31.1. Visuotinai žinoma, kad sovietmečiu buvo statomos būtent tokiu principu paremtos stovyklavietės, kurias sudarydavo poilsio nameliai su jiems aptarnauti skirtais infrastruktūros objektais. Šių stovyklaviečių statyba rėmėsi bendru principu, pagal kurį vienoje bendroje teritorijoje statomi poilsio nameliai, kuriuose suprojektuotos tik nakvynei tinkamos patalpos, ir toje pačioje bendroje teritorijoje statomi infrastruktūros objektai, skirti visų poilsio namelių gyventojų higienos, pramogų, maitinimo ir kitiems poreikiams užtikrinti.
- 31.2. Tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys nuosavybės teises į poilsio namelius įgijo tuo metu, kai juose nebuvo nei vandens, nei nuotekų, nei jokių kitų reikalingų inžinerinių įrenginių. Vandentiekio ir kanalizacijos komunikacijos įvestos tik į dalį poilsio namelių, ir tik pastaraisiais metais, kai pareiškėja savavališkai užrakino ginčo statinius ir dėl tokių jos veiksmų suinteresuoti asmenys buvo priversti dalyje poilsio namelių įvesti inžinerinius tinklus.
- 31.3. Ginčo statiniai kaip nekilnojamojo turto objektai nėra suformuoti ir nėra įregistruoti VI Registrų centro Nekilnojamojo turto registre, dėl to objektyviai negalima buvo jų įtraukti į nuosavybės teisių perleidimo sutartis, todėl suinteresuotiems asmenims įgyjant savo statinius nebuvo galimybės sutartyse nurodyti, jog kartu įgyjami šių statinių priklausiniai (ar jų dalis) – ginčo statiniai, ir būtent dėl šios priežasties tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys kreipėsi į teismą dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo.
- 31.4. Nepriklausomai nuo to, ar teismas laikytų, jog ginčo statiniai yra poilsio namelių priklausiniai ar yra savarankiški nekilnojamojo turto objektai, skirti buvusios stovyklavietės „Durpininkai“ teritorijoje esančių ir šiuo metu skirtingiems savininkams priklausančių namelių infrastruktūrai užtikrinti, įvertinus tai, kad ginčo statiniai niekam kitam nepriklauso, o visi suinteresuoti asmenys bei pareiškėja kartu valdė, naudojo, eksploatavo, prižiūrėjo šiuos ginčo statinius, kasacinio skundo reikalavimai turėtų būti atmesti ir paliktas galioti apeliacinės instancijos teismo sprendimas.
- 31.5. Pareiškėja, siekdama įrodyti, kad tik ji viena valdė ginčo statinius, nepateikė jokių įrodymų, kurie patvirtintų šias aplinkybes, ir nepaneigė suinteresuotų asmenų paaiškinimų dėl ginčo turto bendro valdymo.
- 31.6. Bylos nagrinėjimo metu suinteresuoti asmenys teikė paaiškinimus dėl ginčo statinių priežiūros ir remonto, šių paaiškinimų pareiškėja nenuginčijo, o tai patvirtina, kad suinteresuoti asmenys ginčo statinius valdė, tačiau, atsižvelgiant į ginčo statinių specifiką, išlaidos ginčo statinių priežiūrai ir remontui nebuvo didelės, todėl logiška ir suprantama, jog fiziniai asmenys nekaupė ir nesaugojo tokias nedideles, tik periodiškai patiriamas išlaidas patvirtinančių dokumentų, dėl to negalėjo teismui pateikti rašytinių įrodymų.
- 31.7. Įvertinus ginčo statinių projektinę dokumentaciją bei šiuos statinius išvažiuojamojo teismo posėdžio metu apžiūrėjus pirmosios instancijos teismui, akivaizdu, kad dėl jų specifikos (dydžio, inžinerinių tinklų išsidėstymo sklype ir pan.) ginčo statinius buvo galima eksploatuoti tik visiems poilsio namelių savininkams susitarus dėl bendros naudojimo tvarkos, bendru sutarimu paskiriant vieną bendro naudojimo statinių administratorių, kuris sudarytų sutartis, vykdytų apskaitą, surinktų iš visų poilsio namelių savininkų proporcingą dalį eksploatacinės išlaidoms padengti ir t. t., nes techniškai buvo neįmanoma įrengti kiekvienam poilsio nameliui atskirų sanitarinių mazgų ar elektros (dujų) įvadų su atskirais apskaitos prietaisais, todėl tiek vandens, tiek elektros, tiek kanalizacijos tiekimas buvo įformintas ir įtraukiamas į apskaitą bendrai ir tokios administravimo (bet ne nuosavybės) funkcijos buvo bendru sutarimu priskirtos daugiausiai poilsio namelių turinčiam juridiniam asmeniui – pareiškėjai.
- 31.8. Įgyjamoji senatis yra galima tik tokiu atveju, jei asmuo turą valdė atvirai ir sąžiningai, tuo tarpu pareiškėja nuo kitų poilsio namelių savininkų nuslėpė informaciją apie mokamą žemės mokestį, vienašališkai užrakino ginčo statinio – tualetu duris, taip pat vykstant bylos nagrinėjimui prieš pat išvažiuojamąjį teismo posėdį slapta pakeitė ginčo statinių durų spynas, todėl apskritai negali būti laikoma, kad pareiškėja atvirai ir sąžiningai valdė ginčo objektus, nes toks elgesys yra neteisėtas ir nesąžiningas, o dėl neteisėto pareiškėjos elgesio kai kurie poilsio namelių savininkai ne kartą buvo kreipęsi į policiją.
- 31.9. Kasacinio skundo argumentai, susiję su bendrosios nuosavybės dalių dydžiu, kasaciniame teisme nenagrinėtini, nes tokių argumentų pareiškėja nenurodė nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teisme.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

#### IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

*Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų*

32. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia CPK 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį, kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu; kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-684/2021 19 punktą). Nuostatos, kad kasacinis teismas kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų, teisėjų kolegija laikosi nagrinėdama pareiškėjos kasacinį skundą, nes nenustatyta pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas (CPK 353 straipsnio 1, 2 dalys).
33. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų pareiškimus atmetė. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų A. M., E. B., J. M., A. N. reikalavimus tenkino iš dalies – nustatė, kad pareiškėja įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į statinius turėdama tikslą įregistruoti statinius ir daiktines

(nuosavybės) teisės į juos Nekilnojamojo turto registre: pastatą – poilsio namelį, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą indeksu 5K1Ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); esantį (duomenys neskelbtini); nustatė, kad pareiškėja ir suinteresuoti asmenys A. M., E. B., J. M., A. N. įgyjamosios senaties būdu įgijo bendrosios dalinės nuosavybės teisę į statinius turėdami tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teisės į juos Nekilnojamojo turto registre: pastatą – klubą, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą indeksu 29C1Ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); kiemo aikštelę ir takus, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtus b1, b2, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); lauko tualetą, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtą 32H1p, esančius (duomenys neskelbtini). Atkreiptinas dėmesys, jog pirmosios instancijos teisme dėl statinių dalies įgijimo įgyjamosios senaties pagrindu reikalavimus buvo pareiškusi ir UAB „Renavo durpynas“, stovyklavietėje nuosavybės teise valdanti poilsio namelį, kurio unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini), tačiau ši pareiškėja nepateikė apeliacinio skundo dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, todėl apeliacinės instancijos teismas dėl jos teisių ir pareigų nepasisakė.

34. Iš nuosekliai suformuotos kasacinio teismo praktikos matyti, kad, pagal bendrą taisyklę, tais atvejais, kai kasaciniu skundu ginčijama tik tam tikra dalis apeliacinės instancijos teismo argumentų, neginčijama procesinio sprendimo dalis nesudaro kasacinio nagrinėjimo dalyko, atitinkami jos argumentai paliekami galioti dėl jų atskirai nepasisakant (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-300-469/2017 22 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Kasaciniu skundu pareiškėja ginčija tik apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį dėl bendrosios dalinės nuosavybės teisės į klubą, kiemo aikštelę ir takus bei tualetą nustatymo ir prašo palikti nepakeistą apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį dėl poilsio namelio, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėto indeksu 5K1Ž. Taigi bylos pagal kasacinį skundą nagrinėjimo dalyką neperžengiant kasacinio skundo ribų sudaro tik teisės aiškinimo ir taikymo klausimai, susiję su ginčo turtu – klubu, kiemo aikšte bei takais, taip pat lauko tualetu.

#### *Dėl įgyjamosios senaties instituto taikymo sąlygų*

36. Nagrinėjamoje byloje šalių ginčas kilo dėl to, ar egzistuoja būtinosios sąlygos teismui nustatyti pareiškėjos ir suinteresuotų asmenų bendrosios nuosavybės teisės pagal įgyjamąją senatį faktą (CK 4.68 straipsnio 2 dalis), taip pat kurie iš byloje dalyvaujančių asmenų šią teisę įgijo ir kokia apimtimi. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, nei pareiškėja, nei suinteresuoti asmenys leistomis įrodinėjimo priemonėmis reikalavimų dėl ginčo turto įgijimo nuosavybės teise įgyjamosios senaties būdu pagrįstumo neįrodė. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė priešingai ir konstatavo, kad tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys yra sąžiningai įgiję ginčo turtą, jį valdo daugiau kaip 10 metų, visą valdymo laiką ginčo turtas buvo valdomas kaip savas, tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys skirdavo lėšų statiniams tvarkyti, šiuos statinius tvarkė ir prižiūrėjo bendru sutarimu.
37. CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra daikto savininkas, bet yra sąžiningai įgijęs daiktą ir sąžiningai, teisėtai, atvirai, nepertraukiamai ir kaip savą valdęs nekilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip dešimt metų arba kilnojamąjį daiktą ne mažiau kaip trejus metus, kai per visą valdymo laikotarpį daikto savininkas turėjo teisinę galimybę įgyvendinti savo teisę į daiktą, bet nė karto nepasinaudojo ja, įgyja nuosavybės teisę į tą daiktą.
38. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, apibendrinamas praktiką bylose dėl nuosavybės teisės įgijimo įgyjamosios senaties būdu, yra konstatavęs, kad nuosavybės teisės įgijimo įgyjamąją senatimi faktas konstatuojamas, jeigu yra šių sąlygų visuma: 1) pareiškėjas nėra ir nebuvo įgijęs nuosavybės teisės į daiktą kitokiu CK 4.47 straipsnyje nurodytu būdu, t. y. asmuo nėra daikto savininkas; 2) daiktas nėra valstybės ar savivaldybės nuosavybė; nėra įregistruotas viešame registre kito asmens (ne valdytojo) vardu (CK 4.69 straipsnio 3 dalis); 3) asmuo, sąžiningai įgijęs daiktą, jį sąžiningai valdo visą valdymo laiką; tai reiškia, kad valdytojas, tiek užvaldydamas daiktą, tiek visą įgyjamosios senaties laiką ir net įgydamas daiktą nuosavybėn įgyjamąją senatimi, turi būti įsitikinęs, jog niekas neturi daugiau už jį teisių į daiktą, nežinoti apie kliūtis, trukdančias įgyti jam tą daiktą nuosavybėn, jeigu tokių kliūčių būtų (CK 4.26 straipsnio 3 dalis, 4.70 straipsnio 1 dalis); 4) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas teisėtai; teisėtas yra daikto valdymas, įgytas tais pačiais pagrindais kaip ir nuosavybės teisė, o per prievartą, slapta ir kitaip pažeidžiant teisės aktus įgyto daikto valdymas yra neteisėtas (CK 4.23 straipsnio 2, 3 dalys); teisėtas valdymas atsiranda tais pačiais pagrindais kaip ir nuosavybės teisė, kai dėl tam tikrų priežasčių nuosavybės teisės neatsirado; 5) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas atvirai (CK 4.68 straipsnis); daikto atviro valdymo sąlyga reiškia, kad asmuo valdo daiktą kaip savą nesislapstydamas; 6) daiktas valdomas nepertraukiamai; 7) visą valdymo laiką daiktas buvo valdomas kaip savas, t. y. pareiškėjas elgėsi kaip daikto savininkas ir suvokė, kad kiti asmenys neturi daugiau teisių už jį į valdomą daiktą (asmuo turi būti įsitikinęs, kad nėra kito asmens, kuris yra daikto savininkas); 8) valdymas tęsėsi CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-67/2011; 2018 m. vasario 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-54-611/2018 21 punktą).
39. Šių sąlygų buvimą ar nebuvimą teismas konkrečioje byloje nustato kaip faktines bylos aplinkybes, taikydamas įrodymus, įrodinėjamą, įrodymų vertinimą reglamentuojančias proceso teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-263-701/2016, 26 punktas).
40. Įgyjamoji senatis yra pirminis nuosavybės teisės įgijimo pagrindas, t. y. šiuo pagrindu asmuo įgyja nuosavybės teisę neperimdamas jos iš kito asmens, o iki nuosavybės teisės įgijimo įgyjamosios senaties pagrindu asmuo yra daikto valdytojas, kurio valdymas atitinka CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, bet ne savininkas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-73-403/2021, 24 punktas).
41. Bylose dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo, skirtingai nei bylose dėl juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo, kuriose prašoma nustatyti daiktų valdymo nuosavybės teise faktą, pareiškėjai neturi įrodyti, kad jie yra daiktų savininkai. Atvirkščiai, jie neturi būti daiktų, į kuriuos prašo pripažinti įgijus nuosavybės teisę įgyjamosios senaties pagrindu, savininkai. Jie turi įrodyti, kad yra tokių daiktų valdytojai, valdymas atitinka CK 4.68 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, o daiktai gali būti privačios nuosavybės teisės objektais ir nepriklauso nei valstybei, nei savivaldybei bei nėra registruoti kitų asmenų (ne valdytojų) vardu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-73-403/2021, 31 punktas).
42. Nors byloje suinteresuoti asmenys prašė nustatyti faktą, kad ginčo turtas (klubas, kiemo aikštelė ir takai bei tualetas) bendrosios dalinės nuosavybės teise įgytas pagal įgyjamąją senatį, tačiau kartu teigė, jog minėtas ginčo turtas laikytinas suinteresuotiems asmenims priklausančio kito turto – vasamųjų priklausiniais. Pasak suinteresuotų asmenų, statiniai (įskaitant tualetą, klubą bei kitus statinius) tamavo ir tamauja pareiškėjai ir suinteresuotiems asmenims priklausantiems statiniams, esantiems stovyklavietėje, todėl yra jų priklausiniai. Apeliacinės instancijos teismas, savarankiškai reikalavimus pareiškusių fizinių asmenų paaiškinimus, kad jie valdė ginčo statinius – jais naudojosi, juos prižiūrėjo, saugojo, remontavo, apibendrintai laikė nenuginčytais ir nepaneigtais kitais įrodymais (Klaipėdos apygardos teismo sprendimo 43 punktas). Pareiškėja kasaciniu skundu nesutinka su apeliacinės instancijos teismo išvada, kuria pritariama tokiems suinteresuotų asmenų argumentams.
43. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ginčo klubas ir tualetas negali būti laikomi teritorijoje (duomenys neskelbtini), esančių statinių priklausiniais, nes jie nėra skirti tamauti pagrindiniams daiktams – privatiems poilsio nameliams ir toje teritorijoje esantiems statiniams, taip pat ginčo klubas ir tualetas, kaip antraeiliai daiktai, pagal savo savybes nėra nuolat susiję su ginčo teritorijoje esančiais statiniais, kaip pagrindiniais daiktais. Teismo vertinimu, suinteresuoti asmenys leistomis įrodinėjimo priemonėmis nepagrindė aplinkybės, kaip ginčo statiniai tamauja jų statiniams, taip pat nenurėdė ir neįrodė, kad jiems nuosavybės teise priklausantys statiniai, kaip pagrindiniai statiniai, negali tinkamai funkcionuoti be ginčo statinių. Teismo vertinimu, ginčo objektu esantys kiemo aikštelė ir takai negali būti atskirų privačių asmenų nuosavybės



objektu, nes šie objektai tenkina visų ginčo teritorijoje esančių turto savininkų poreikius.

44. Suinteresuoti asmenys apeliaciniais skundais ginčijo pirmosios instancijos teismo išvadą dėl ginčo turto (klubo ir lauko tualetų) statuso, įrodinėdami, kad šie pastatai yra suinteresuotiems asmenims priklausančių vasamųjų priklausiniai, tačiau Klaipėdos apygardos teismas skundžiamame sprendime dėl šių apeliacinių skundų argumentų nepasisakė, nors iš esmės šiuo pagrindu laikė, kad suinteresuoti asmenys ginčo statinius įgijo įgyjamosios senaties pagrindu.
45. Kaip jau nurodyta pirmiau, tam, kad būtų konstatuotas nuosavybės teisės įgijimo įgyjamąja senatimi faktas, visų pirma pareiškėjas turi nebūti įgijęs nuosavybės teisės į daiktą kitokiu CK 4.47 straipsnyje nurodytu būdu, t. y. asmuo neturi būti daikto savininkas. Konkretūs nuosavybės teisės įgijimo pagrindai nurodyti CK 4.47 straipsnio 1–12 punktuose: nuosavybės teisė gali būti įgyjama pagal sandorius (nurodyto straipsnio 1 punktas), paveldint (2 punktas), pagaminant naują daiktą (4 punktas), įgyjamąja senatimi (11 punktas), kitais įstatymo nustatytais pagrindais (12 punktas). Visi šiame straipsnyje nurodyti pagrindai yra savarankiški ir kiekvienas jų atskirai pakankamas nuosavybės teisei įgyti.
46. Byloje nustatyta, kad tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys nuosavybės teise yra įgiję nekilnojamąjį turtą – vasamąsias, esančias (duomenys neskelbtini). Byloje taip pat nustatyta, kad minėti vasamąsiai yra išsidėstę buvusios „Durpininkų“ poilsio stovyklos (duomenys neskelbtini) vietoje, kurios teritorijoje, be vasamųjų, taip pat yra ir kitokios paskirties statinių, o būtent klubas, lauko tualetas, kiemo aikštelė ir takai. Pasak suinteresuotų asmenų, vasamąsiai suprojektuoti ir pastatyti be jokių higienai skirtų patalpų, t. y. juose nėra nei tualetų, nei vonios, nei dušo, nei kriauklės patalpų, taip pat nėra maisto gaminimo patalpos (virtuvės), dėl to šiuos poilsio namelius pagal higienos normas galima eksploatuoti tik kartu su bendrojo naudojimo tualetu ir klubo patalpomis, o siekiant patekti į poilsio namelius ir (ar) bendrojo naudojimo patalpas (tualetą, klubą), reikalinga susisiekimo infrastruktūra (kiemo aikštelės ir takai). Pastatas – klubas, kiemo aikštelė ir takai, tualetas buvo pastatyti ir visą laiką buvo naudojami visiems buvusioje poilsio stovykloje „Durpininkas“ esantiems statiniams aptarnauti. Taigi, suinteresuotų asmenų teigimu, ginčo turtas (klubas, tualetas, kiemo aikštelė ir takai) laikytini antraeiliais daiktais – vasamųjų priklausiniais.
47. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad priklausinių pripažįstamas toks daiktas, kuris yra skirtas tarnauti pagrindiniam daiktui ir yra susijęs su pagrindiniu daiktu bendra ūkine paskirtimi. Konstatuojant teisiškai reikšmingas priklausinio sąsajas su pagrindiniu daiktu, yra svarbus ne jų fizinis ryšys (geografinė padėtis, buvimas vieno šalia kito), o funkcinis ryšys, t. y. priklausinių pripažįstamas daiktas, skirtas tarnauti pagrindiniam daiktui ir susijęs su juo bendra ūkine paskirtimi, taip pat tenkinti pagrindinio daikto poreikiams. Tam, kad pagrindinio daikto ir priklausinio funkcinis ryšys būtų pripažintas teisiškai reikšmingu, jis turi būti nuolatinio pobūdžio ir pasižymėti ne tik kito daikto naudojimu, bet ir nuolatinio tarnavimo pagrindiniam daiktui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. rugsėjo 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2006; 2008 m. vasario 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-134/2008; 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142/2012; 2013 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-223/2013; 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-122-403/2020, 24 punktas; kt.).
48. Pagal CK 4.13 straipsnio 1 dalį antraeiliais daiktais laikomi trijų rūšių daiktai: 1) egzistuojantys tik su pagrindiniais daiktais; 2) pagrindiniams daiktams priklausančios; 3) kitaip su pagrindiniais daiktais susiję daiktai. Šios, t. y. trečiosios, rūšies daiktams nekeliami reikalavimų egzistuoti tik su pagrindiniu daiktu ir priklausyti tik pagrindiniam daiktui. Su pagrindiniu daiktu kitaip susiję daiktai gali būti ir savarankiški, ir pagrindiniam daiktui tarnauti skirti antraeiliai daiktai. Pagal CK 4.19 straipsnio 1 dalį priklausiniai yra savarankiški pagrindiniam daiktui tarnauti skirti antraeiliai daiktai, kurie pagal savo savybes yra nuolat susiję su pagrindiniu daiktu. Remiantis CK 4.14 straipsnio 1 dalimi, antraeilį daiktą ištinka pagrindinio daikto likimas, jeigu sutarties ar įstatymo nenustatyta kitaip (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-363/2013; 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-122-403/2020, 23 punktas; kt.).
49. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, aplinkybė, ar ginčo turtas laikytinas stovyklavietėje esančių vasamųjų priklausiniais, yra esminė, kadangi jai pasitvirtinus būtų pagrindas konstatuoti, jog ginčo turtą ištiko pagrindinių daiktų (vasamųjų) likimas, t. y. jie bendrosios nuosavybės teise priklausytų poilsiavietėje esančių vasamųjų savininkams. Nustačius, kad ginčo turtas jau priklauso pareiškėjai ir suinteresuotiems asmenims, minėtas turtas negalėtų būti pakartotinai įgyjamas įgyjamosios senaties pagrindu. Minėta, jog pirmosios instancijos teismas dalies ginčo turto (tualetų ir klubo) nelaikė vasamųjų priklausiniais, tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu apskritai nepasisakė, nors šios sąlygos įvertinimas (ar asmuo nėra ir nebuvo įgijęs nuosavybės teisės į daiktą kitokiu CK 4.47 straipsnyje nurodytu būdu) yra būtinas konstatuojant turto įgijimą įgyjamosios senaties pagrindu.
50. Bylos dėl nuosavybės teisės įgijimo pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo nagrinėjamos ypatingąja teiseną (CPK 442 straipsnio 9 punktas, 530–533 straipsniai). CPK 443 straipsnyje nustatytos ypatingosios teisenos bylų nagrinėjimo ypatybės. Ypatingosios teisenos bylas teismas nagrinėja pagal CPK taisykles, su išimtimis ir papildymais, kurie nustatyti CPK V dalyje ir kituose įstatymuose.
51. CPK 443 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad teismas, nagrinėjantis bylą CPK V dalyje nustatyta tvarka, t. y. ypatingosios teisenos tvarka, turi imtis visų būtinų priemonių, kad būtų visapusiškai išaiškintos bylos aplinkybės. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad ypatingosios teisenos bylos yra nedispozityvios, t. y. jose teismas turi būti aktyvus (CPK 179 straipsnio 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. sausio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-80-706/2017, 25 punktas; 2019 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-43-378/2019, 28 punktas). Nedispozityviosiose bylose teismas ne tik turi teisę, bet ir privalo savo iniciatyva rinkti įrodymus, jeigu dalyvaujantys byloje asmenys nepateikia įrodymų, taip pat tais atvejais, kai pateiktų įrodymų nepakanka reikšmingoms bylai aplinkybėms nustatyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-399-701/2015). Kita vertus, CPK 443 straipsnio 8 dalies nuostata byloje dalyvaujančių asmenų neatleidžia nuo pareigos nurodyti faktus ir įrodymus, juos rinkti ir pateikti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-105/2013).
52. Pareiškimas dėl bylos ypatingosios teisenos tvarka iškėlimo turi atitikti procesinių dokumentų formą ir turinui keliamus reikalavimus (CPK 443 straipsnio 2 dalis). Taigi ieškinyje (pareiškime), teikiamame teismui, be kita ko, turi būti aplinkybės, kuriomis ieškovas (pareiškėjas) grindžia savo reikalavimą (faktinis ieškimo pagrindas); įrodymai, patvirtinantys ieškovo išdėstytas aplinkybes; taip pat ieškovo reikalavimas (ieškimo dalykas) (CPK 135 straipsnio 1 dalies 2–4 punktai). Teismas nei ieškimo dalyko, nei faktinio pagrindo keisti negali. Teisinio savo reikalavimų pagrindo ieškovas nurodyti neprivalo, o ieškovo nurodytas teisinis ieškimo pagrindas teismui neprivalomas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-109-248/2018 38 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2019 m. rugpjūčio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-254-1075/2019 57 punktą; 2019 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-334-823/2019 37 punktą). Taigi, teismas turi pareigą teisiškai kvalifikuoti ieškimo (pareiškimo) faktinį pagrindą sudarančias aplinkybes.
53. Nagrinėjamoje byloje tiek pareiškėja, tiek suinteresuoti asmenys, į bylą įstoję vėliau, prašė nustatyti faktą, kad jie įgyjamosios senaties būdu įgijo nuosavybės teisę į statinius turėdami tikslą įregistruoti statinius ir daiktines (nuosavybės) teises į juos Nekilnojamojo turto registre. Pareiškėja įrodinėjo, kad nuosavybės teisę į ginčo turtą ji įgijo įgyjamosios senaties būdu, tuo tarpu suinteresuoti asmenys papildomai nurodė, kad ginčo turtas laikytinas vasamųjų priklausiniais. Kaip jau nurodyta pirmiau, pareiga teisiškai kvalifikuoti ieškimo (pareiškimo) faktinį pagrindą sudarančias aplinkybes tenka teismui, o teisinis materialinių santykių kvalifikavimas nulemia tai, kokios proceso teisės normos turi būti taikomos sprendžiant ginčą teisme.
54. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Paprastai bylos nagrinėjimo teisme ribas nustato ieškovas. Jo suformuluotas ieškimo dalykas (reikalavimas) ir nurodytas faktinis ieškimo pagrindas (aplinkybės, kuriomis jis grindžia savo reikalavimą) apibrėžia teismo nagrinėjimo dalyką (CPK 135 straipsnio 1 dalies 2, 4 punktai), leidžia teismui pasirinkti bylos nagrinėjimui, o atsakovui (kitiems proceso dalyviams), kuriam pareiškštas ieškinyje, – teikti atsikirtimus, gintis nuo pareiškto ieškimo ar su juo sutikti (Lietuvos Aukščiausiojo

Teismo 2015 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-114-378/2015). Šie išaiškinimai dėl teisme nagrinėjamos bylos (sprendžiamo klausimo) ribų taikytini ir ypatingojoje teisejoje.

55. Pagal proceso teisės normas, ieškovas privalo nurodyti ieškinio faktinį pagrindą (aplinkybes, kuriomis grindžia ieškinio reikalavimą), tačiau jam nebūtina nurodyti ieškinio reikalavimo teisinio pagrindo, nes teismas kiekvieną atvejų sprendžia, kokias teisės normas taikyti, nagrinėjant ginčą pagal ieškovo faktinių pagrindų nurodytas aplinkybes. Teismas, pripažinęs ieškinio faktinių pagrindų nurodytas aplinkybes įrodytomis, atlieka jų teisinį įvertinimą (nustato ir taiko ginčo teisinį santykį reglamentuojančias teisės normas) ir sprendžia, ar tokio pažeistų teisių gynimo būdo pagrindai reikalaujama, ar jis taikytinas ir, jei taip, kokia apimtimi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142-701/2017, 36 punktą).
56. Iš bylos medžiagos matyti, kad bylą nagrinėję tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai nevykdė jiems nustatytos pareigos imtis visų būtinų priemonių, kad būtų visapusiškai išaiškintos bylos aplinkybės ir tinkamai kvalifikuoti materialieji teisiniai santykiai. Pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismas sprendime iš dalies pasisakė dėl ginčo turto kaip priklausinių statuso, t. y. vertino, kad ginčo klubas ir lauko tualetas nelaikytini vasamųjų priklausiniais, kartu nusprendė, kad kiemo aikštelė ir takai tenkina visų ginčo teritorijoje esančių turto savininkų poreikius. Vis dėlto, kasacinio teismo teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismo argumentai dėl ginčo turto nelaikymo priklausiniais stokoja pagrįstumo. Dėl klubo ir lauko tualetų pirmosios instancijos teismas pasisakė pernelyg abstrakčiai, nevertindamas suinteresuotų asmenų nurodomų aplinkybių dėl vasamųjų ir ginčo turto funkcinių ryšių šių statinių projektavimo bei statybos metu, be to, dalį ginčo turto (kiemo aikštelę ir takus) teismas pripažino tenkinančiais visų ginčo teritorijoje esančių turto savininkų poreikius. Pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismas netyrė suinteresuotų asmenų nurodytų aplinkybių, jog šiuos priklausinius jie įgijo įsigydamiesi poilsio namelius. Šios aplinkybės liko nenustatytos ir apeliacinės instancijos teisme.
57. Tam, kad asmens, kuris kreipėsi į teismą pažeistos teisės ar teisėto intereso gynbos, reikalavimas būtų patenkintas, turi būti identifikuotas materialusis teisinis santykis, kuris sieja ginčo šalis, ir iš jo kylanti ieškovo reikalavimo teisė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-681-378/2015). Be to, kasacinio teismo vertinimu, sprendžiant dėl pareikšto reikalavimo, teismui tenka pareiga ne tik tinkamai kvalifikuoti materialiuosius teisinius santykius, bet ir įvertinti, kokia procesine tvarka šie reikalavimai nagrinėtini teisme.
58. Bylų nagrinėjimo ypatingosios teisenos tvarka taisyklės įtvirtintos CPK V dalyje. CPK 442 straipsnyje įtvirtintas nebaigtinis ypatingosios teisenos tvarka nagrinėtinų bylų sąrašas. Ypatingosios teisenos bylas teismas nagrinėja pagal šio kodekso taisykles su išimtimis ir papildymais, kuriuos nustato šio kodekso V dalis ir kiti įstatymai. Kodekso V skyriuje nurodytas bylas teismas išnagrinėja ypatingąja teise, neatsižvelgdamas į tai, ar nagrinėjimo metu kyla ginčas dėl teisės. Suinteresuoti asmenys bylos nagrinėjimo metu šio kodekso V dalyje nustatyta tvarka gali pateikti pareiškimus su savarankiškais reikalavimais (CPK 443 straipsnio 7 dalis). Taigi teisinis reguliavimas nustato, kad, kilus ginčui dėl teisės ypatingojoje teisejoje, ginčas išnagrinėjamas ta pačia ypatingosios teisenos tvarka kaip iki ginčo kilimo. Dėl pasikeitusio bylos pobūdžio ypatingoji teisea nustato atitinkamas procesines teises tuo ginču suinteresuotiems asmenims.
59. Atkreiptinas dėmesys, kad ypatingosios teisenos tvarka nagrinėtinas ribotas klausimų, susijusių su daiktinėmis teisėmis, ratas. Prie tokių būtų galima priskirti bylas dėl juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo (dėl pastato, žemės ar miško valdymo nuosavybės teise fakto nustatymo CPK 444 straipsnio 2 dalies 5 punktas, tokių faktų nustatymas siejamas ir su papildomomis sąlygomis), taip pat bylas dėl daiktinių teisių (bylos dėl valdymo fakto patvirtinimo, nuosavybės teisės pagal įgyjamąją senatį fakto nustatymo, dakto pripažinimo bešeimininkiu), išskyrus bylas, nagrinėjamas pagal ginčo teisenos taisykles (CPK 442 straipsnio 9 punktas, 524 straipsnis). Nagrinėjamoje byloje gavęs suinteresuotų asmenų pareiškimus teismas pirmiausia turėjo identifikuoti, su kokių teisiniu pagrindu jie sieja savo teises į ginčo statinius – prašydami juos pripažinti poilsio namelių priklausiniais ar, kaip ir pareiškė, įgytais įgyjamosios senaties pagrindu, ar byloje kyla ginčas dėl teisės. Nuo tokių reikalavimų teisinio kvalifikavimo priklauso procesinės bylos nagrinėjimo taisyklės (byloje įrodinėti faktai, įrodinėjimo naštos paskirstymas ir pan.).

#### *Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų*

60. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad netinkamas šioje nutartyje nurodytų materialiosios ir proceso teisės normų taikymas yra pagrindas panaikinti skundžiamus pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai, 359 straipsnio 3 dalis). Šie pažeidimai laikytini esminiais ir jie negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme. Kaip minėta, bylą nagrinėję teismai netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias nuosavybės teisės įgyimą pagal įgyjamąją senatį, neišanalizavo nuosavybės teisės įgyjimo įgyjamąją senatinį sąlygų visumos, nevisapusiškai ištyrė byloje esančius duomenis ir nenustatė suinteresuotų asmenų prašymų pagrįstumo įvertinti reikšmingų faktinių bylų aplinkybių, susijusių su ginčo turto, kaip priklausinių, statusu, dėl to galėjo būti neteisingai išspręsta byla. Byloje taip pat buvo netinkamai taikytos proceso teisės normos, nustatančios kokią procesinę tvarką nagrinėtini byloje pareikšti materialieji teisiniai reikalavimai. Tai reiškia, kad bylos esmė nebuvo tinkamai atskleista, o ginčo klausimas neperžengiant kasacinio skundo ribų turi būti nagrinėjamas iš naujo beveik visa apimtini naujais aspektais ir byla šia apimtini perduotina iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui (CPK 360 straipsnis). Dėl nurodytų pažeidimų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų dalys dėl ginčo turto – klubo, tualetų bei kiemo aikštelės ir takų – panaikinamos ir ši bylos dalis perduodama iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui (CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 360 straipsnis).
61. Perdavus bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui kartu su kitų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu (CPK 93 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio procesokodekso 360, 362 straipsniais,

nutaria:

Plungės apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 8 d. sprendimo ir Klaipėdos apygardos teismo 2023 m. kovo 16 d. sprendimo dalis dėl pastato – klubo, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėto indeksu 29C1Ž, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), kiemo aikštelės ir takų, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėtų b1, b2, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), lauko tualetų, kadastrinėje byloje Nr. (duomenys neskelbtini) pažymėto 32H1p, esančių (duomenys neskelbtini), panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.



Andžej Maciejewski

Egidija Tamošiūnienė